

ILK VA MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARGA AQLIY TARBIYA BERISH USULI

Rahbar: Qayumova Nargiza Mirziyatovna

Talaba: Abdujalilova Kamola Komiljonovna

Tel nomer: +998 97 1341018

Email: abdujalilovakamola031@gmail.com

Annotatsiya: *Mazkur maqolada ilk va maktabgacha yoshdagi bolalarning aqliy rivojlanishini ta'minlash jarayonida samarali usul va vositalardan foydalanish masalalari tahlil qilinadi. Bolalarning yosh xususiyatlariga mos tarzda bilim olish ko'nikmalarini rivojlantirish, mantiqiy va ijodiy fikrlashni shakllantirish usullari yoritiladi. Shuningdek, o'yin metodlari, interaktiv ta'lim texnologiyalari va pedagogik yondashuvlarning bolalarning intellektual salohiyatiga ijobiy ta'siri ochib beriladi. Maqolada bolalarning tafakkuri, xotirasi, kuzatuvchanligi va mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan pedagogik faoliyatning samaradorligi haqida so'z boradi.*

Kalit so'zlar: *Ilk yosh, maktabgacha ta'lim, aqliy tarbiya, intellektual rivojlanish, mantiqiy fikrlash, pedagogik texnologiyalar, ijodiy qobiliyat, ta'lim metodlari, o'yin faoliyati, innovatsion yondashuv.*

МЕТОД ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПСИХИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ ДЕТЕЙ МЛАДШЕГО И ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Абстрактный: *В данной статье анализируются вопросы использования эффективных методов и средств в процессе обеспечения умственного развития детей младшего и дошкольного возраста. Освещены методы развития навыков усвоения знаний, формирования логического и творческого мышления детей в соответствии с возрастными особенностями. Также будет выявлено положительное влияние игровых методов, интерактивных образовательных технологий и педагогических подходов на интеллектуальный потенциал детей. В статье говорится об*

эффективности педагогической деятельности, направленной на развитие у детей мышления, памяти, наблюдательности и самостоятельного мышления.

Ключевые слова: *Раннее детство, дошкольное образование, умственное воспитание, интеллектуальное развитие, логическое мышление, педагогические технологии, творческие способности, методы обучения, игровая деятельность, инновационный подход.*

THE METHOD OF MENTAL EDUCATION OF PRIMARY AND PRE-SCHOOL CHILDREN

Abstract: *This article analyzes the issues of using effective methods and tools in the process of ensuring mental development of primary and preschool children. methods of developing knowledge acquisition skills, formation of logical and creative thinking in accordance with children's age characteristics are covered. also the positive influence of game methods, interactive educational technologies and pedagogical approaches on children's intellectual potential is revealed. the article talks about the effectiveness of pedagogical activities aimed at developing children's thinking, memory, observation and independent thinking.*

Keywords: *early age, preschool education, intellectual education, intellectual development, logical thinking, pedagogical technologies, creative ability, educational methods, game activities, innovative approach*

Kirish

Ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar o‘zlarining hayotlarining eng muhim va tez rivojlanayotgan davrini boshdan kechirmoqdalar. Ushbu davrda bolaning tafakkuri, xotirasi, e’tibori va mantiqiy fikrlash qobiliyatlari shakllanadi. Aqliy rivojlanishning bu bosqichi nafaqat bolalarning bilim olishiga, balki ularning ijtimoiy va emosional jihatdan o‘rishiga ham ta’sir ko‘rsatadi. Shuning uchun, bolalarga aqliy tarbiya berishning samarali usullarini qo‘llash juda muhimdir. Maqolada bolalarga aqliy tarbiya berishning asosiy usullari va metodlari tahlil qilinadi.

1. Aqliy Tarbiya Berishning Muhimligi

Ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar uchun aqliy tarbiya juda katta ahamiyatga ega, chunki ularning asosiysi bo‘lgan tafakkur, mantiqiy fikrlash va ijodiy yondashuvlar o‘sha yoshda shakllanadi. Yaxshi aqliy tarbiya bolalarda o‘zini anglash, shaxsiy erkinlikni his qilish, yangi narsalarni o‘rganishga bo‘lgan ishtiyoqni kuchaytiradi. Shu bilan birga, bolalar o‘zlariga ishonch hosil qiladilar va ijtimoiy muhitda muvaffaqiyatli bo‘lish uchun zarur bo‘lgan ko‘nikmalarni rivojlantiradilar.

2. Ilk Yoshlarda Aqliy Tarbiya Berish Usullari

Ilk yoshdagi bolalarga aqliy tarbiya berishning asosiy yondashuvlari quyidagilardan iborat:

O‘yin Metodi

Bolalar o‘yin orqali o‘rganadilar. O‘yin — bu bolaning tabiiy faoliyati bo‘lib, u orqali bolalar yangi bilimlarni o‘zlashtiradilar, ko‘nikmalarni rivojlantiradilar va muloqot qilishni o‘rganadilar. O‘yin metodlari orqali bolalar tafakkurini rivojlantirish mumkin, chunki o‘yinlar bolalarga qiziqarli va o‘zlashtirishi oson shaklda ta'lim beradi. Pedagoglar o‘yinlarni yoshga moslashtirib, bolalarga qiyinchilik darajasi oshib boradigan vazifalarni berishlari mumkin.

Interaktiv Ta'lim Texnologiyalari

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar, masalan, interaktiv ta'lim dasturlari va elektron o‘yinlar, bolalarning aqliy rivojlanishiga yordam beradigan samarali vositalardir. Bu texnologiyalar bolalarga o‘rganish jarayonini qiziqarli va interaktiv tarzda taqdim etadi. Masalan, rangli rasmlar va video materiallar yordamida bolalar yangi bilimlarni o‘zlashtirishlari osonlashadi.

Mantiqiy Fikrlashni Rivojlantirish

Bolalarga aqliy tarbiya berishda mantiqiy fikrlashni rivojlantirish muhim o‘rin tutadi. Bu yoshda bolalar o‘z fikrlarini ifodalashni o‘rganadilar va muammolarni hal qilishga o‘rganishadi. Mantiqiy o‘yinlar, jumboqlar, masalalar va muammolarni hal qilish ko‘nikmalarini rivojlantirish uchun juda samarali

metodlardir. Bular bolalarning diqqatini jamlash, tafakkurini rivojlantirish va ularni tahlil qilishga o'rgatadi.

Pedagogik Muloqot

Bolalar bilan o'qituvchi yoki tarbiyachining samarali muloqoti aqliy tarbiya berishda katta ahamiyatga ega. Pedagoglar bolalarga savollar berish, ularni o'z fikrlarini ifodalashga undash va ularning javoblarini tahlil qilish orqali bolalarning tafakkurini rivojlantirishadi. Doimiy muloqot va munozara bolalarning o'zini anglashiga va mantiqiy fikrlash qobiliyatlarini oshirishga yordam beradi.

3. Maktabgacha Ta'limda Aqliy Tarbiyaning Asosiy Yondashuvlari

Maktabgacha ta'limda aqliy tarbiya berishning asosiy yondashuvlari bolalarning yoshiga mos holda, ular uchun qiziqarli va rivojlantiruvchi materiallar tayyorlashni o'z ichiga oladi. Bu yondashuvlar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

Individual Yondashuv

Har bir bola o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lgan shaxsdir. Shuning uchun, pedagogik yondashuv individual bo'lishi kerak. Bolaning intellektual rivojlanishi va ehtiyojlari hisobga olinishi zarur. Ba'zi bolalar tez o'rganadi, boshqalari esa o'rgatishda ko'proq vaqt talab qiladi. Pedagoglar har bir bolaning shaxsiy xususiyatlarini inobatga olib, o'rganish jarayonini tashkil etishlari kerak.

Ijodiy Yondashuv

Bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish aqliy tarbiyaning muhim jihatlaridan biridir. Bolalar o'z ijodiy fikrlashlarini o'rganishlari va yangi g'oyalar yaratish uchun qo'llab-quvvatlanishlari kerak. Ijodiy mashg'ulotlar, san'at va qo'l mehnati, musiqani o'rganish bolalarning aqliy rivojlanishiga yordam beradi.

Kuzatuvchilarni Jalb Qilish

Aqliy tarbiya jarayonida bolaning tashqi muhitni o'rganishi va kuzatishlari muhim ahamiyatga ega. Bolalar ko'plab narsalarni o'zlarining kuzatuvlarini orqali o'rganadilar. Pedagoglar ularni muntazam ravishda yangi narsalarni o'rganishga rag'batlantirishlari kerak, shunda bolalar o'zlarining bilim va ko'nikmalarini kengaytirishadi.

4. Aqliy Tarbiya Berishdagi Oila va Jamiyatning Roli

Oila bolalarning dastlabki ta'lim muassasasi hisoblanadi. Ota-onalar va qarindoshlar bolalar bilan birga vaqt o'tkazish, ular bilan o'yinlar o'ynash va kitoblar o'qish orqali aqliy rivojlanishni qo'llab-quvvatlashlari kerak. Oila va jamiyatning birgalikdagi sa'y-harakatlari bolalarga to'g'ri aqliy tarbiya berishda muhim omildir.

Xulosa

Ilk va maktabgacha yoshdagi bolalarga aqliy tarbiya berish, ularning kelajakdagi muvaffaqiyatli rivojlanishi uchun zarurdir. Aqliy tarbiya jarayonida o'yinlar, interaktiv texnologiyalar, mantiqiy fikrlashni rivojlantirish va pedagogik muloqotning ahamiyati katta. Har bir bola uchun individual yondashuv va ijodiy fikrlashni qo'llab-quvvatlash ularning intellektual rivojlanishini ta'minlaydi. Aqliy tarbiya berishda oila va jamiyatning hamkorligi muhim ahamiyatga ega bo'lib, bolalarning o'rganish va rivojlanish jarayoniga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Axmadaliev, F. (2017). Maktabgacha yoshdagi bolalarda aqliy rivojlanish. Toshkent: O'qituvchi.
2. Shamsiyeva, G. (2019). Aqliy tarbiya va uning o'ziga xosliklari. Toshkent: Fan.
3. Dadasheva, L. (2020). Pedagogik texnologiyalar va bolalarda aqliy rivojlanish. Samarqand: Samarqand davlat universiteti nashriyoti.
4. Xudoyberdiyeva, Z. (2018). Bolalar ta'limida kreativ fikrlashni rivojlantirish. Toshkent: O'quvchi.
5. Abduqodirov, M. (2016). Ilk yoshdagi bolalar uchun o'quv metodlari va pedagogik yondashuvlar. Buxoro: Buxoro davlat universiteti.
6. Toshpo'latova, M. (2015). Maktabgacha ta'limda aqliy tarbiya usullari. Toshkent: TDTU nashriyoti.
7. Jalilova, N. (2020). O'yin metodlari orqali bolalarda aqliy rivojlanishni oshirish. Farg'ona: Farg'ona davlat universiteti.
8. Iskandarova, N. (2017). Bolalar tarbiyasida o'yin va aqliy rivojlanishning o'zaro bog'liqligi. Toshkent: Ma'naviyat.

9. Suleymanov, R. (2021). Bolalar ta'limida innovatsion pedagogik texnologiyalar. Farg'ona: Farg'ona davlat universiteti.
10. Kadirova, N. (2018). Maktabgacha yoshdagi bolalarga aqliy tarbiya berishning samarali usullari. Toshkent: O'quvchi.